

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. Þ 130/1844
komudagur 16. 4. 2004

Reykjavík 15. apríl 2004.

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um jöfnun kostnaðar við dreifingu raforku mál númer 747.

Alþýðusambandi Íslands hefur borist til umsagnar frumvarp til laga um jöfnun kostnaðar við dreifingu raforku mál númer 747.

Frumvarpið er lagt fram samhliða tveimur öðrum frumvörpum um fyrirkomulag raforkuflutnings og stofnun Landsnets hf. Frumvörpin er öll byggð á meirihlutaáliti nefndar sem skipuð var samkvæmt bráðabirgðarákvæði VII í nágildandi raforkulögum. Alþýðusambandið átti fulltrúa í fyrrnefndri nefnd og skilaði hann ásamt fulltrúa BSRB sér álit. (Sjá meðfylgjandi sér álit).

Meginmarkmið frumvarpsins er að stuðla að jöfnun kostnaðar við dreifingu raforku til almennra nota. Í frumvarpi um fyrirkomulag raforkuflutnings er ekki settar fram tillögur um hvort og þá með hvaða hætti kostnaði við dreifingu raforku verði háttað. Í frumvarpinu er þó gert ráð fyrir að dreifiveitur geti verið með sérstaka dreifbýlisgjaldskrá þar sem kostnaður við dreifingu á raforku er mun hærrí en í þéttbýli. Þessu frumvarpi er ætlað að mæla fyrir um nánari útfærslu á jöfnun á umræddum kostnaði við dreifingu á raforku. Í frumvarpinu er einungis gert ráð fyrir að jöfnun kostnaðar verði á þeim svæðum þar sem dreifbýlisgjaldskrá verður í gildi. Samkvæmt frumvarpinu er gert ráð fyrir að orkuverð til almennra rafmagnsnotenda á umræddum svæðum verði að hámarki greitt niður þannig að það verði jafnt raforkuverði á dýrasta dreifiveitusvæði í þéttbýli.

Afstaða Alþýðusambands Íslands í þessu máli byggist á þeirri grundvallarsýn að vatns- og gufuorka sem nýtist til raforkuframléiðslu sé auðlind sem allir landsmenn eigi rétt á að njóta sameiginlega og með sem jöfnustum hætti. Alþýðusambandið styður því jöfnun kostnaðar við dreifingu raforku í dreifbýli, enda miðist hann við að jafna skilyrði til búsetu og atvinnurekstrar í landinu.

Iðnaðarráðuneytið áætlað að kostnaður við jöfnun kostnaðar við dreifingu á raforku verði um 230 milljónir króna á ári. Mikil óvissa ríkir um þær forsendur sem liggja til grundvallar þessari áætlun og því er erfitt að leggja mat á það hversu mikill þessi kostnaður gæti orðið. Meðal annars ríkir veruleg óvissa um það hvernig kostnaður við dreifingu raforku í dreifbýli kemur til með að þróast í kjölfar nýskipan raforkumála og benda líkur til þess að hann muni hækka verulega, þar sem gert er ráð fyrir að óhagkvæmar einingar standi undir sér í rekstri. Því er alls óvíst að það

fjármagn sem iðnaðarráðuneytið áætlað til jöfnunar á dreifingarkostnaði nái að mæta að fullu mismuninum á verði í dreifbýli og dýrasta þéttbýli.

Vert að benda á að í mati iðnaðarráðuneytisins er ekki gert ráð fyrir auknum niðurgreiðslum á orkukostnaði vegna rafhitunar íbúðahúsnæðis, en fram til þessa hefur verið tekið lægra gjald fyrir dreifingu á raforku til húshitunar. Með nýskipan í raforkumálum mun sama gjaldskrá gilda fyrir flutning og dreifingu á raforku óháð því til hvers hún verður notuð. Afsláttur Landsvirkjunar og RARIK á raforkuverði til húshitunar mun því falla niður en hann nam um það bil 120 m.kr. árið 2001. Það er því ljóst að raforkuverð til húshitunar mun hækka umtalsvert.

Samkvæmt frumvarpinu munu fjárveitingar ráðast á fjárlögum hvers árs og geta því verið breytilegar frá ári til árs allt eftir stöðu og afkomu ríkissjóðs og einnig er það óljóst hvort það fjármagn sem ætlað er til að greiða niður kostnað vegna dreifingar á raforku í dreifbýli, nær að mæta að fullu mismuninum á verði í dreifbýli og dýrasta þéttbýli.

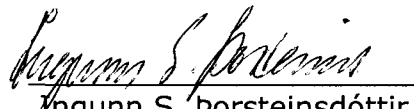
Breytingar frá ári til árs á fjárveitingum geta valdið miklum sveiflum í raforkuverði til heimila og fyrirtækja í dreifbýli og raskað búsetuskilyrðum fólks og starfsskilyrðum atvinnulífsins með litlum fyrirvara.

Alþýðusambandið getur því ekki stutt þá tillögu að það skuli ákveðið árlega í fjárlögum hvort og þá hversu miklu fjármagni skuli ráðstafað til lækkunar á kostnaði vegna dreifingar.

Alþýðusambandið leggur hins vegar til að kostnaði vegna jöfnunar á dreifingu raforku verði fjármögnuð með jöfnunargjaldi innan raforkukerfisins. Lagt er til að jöfnunargjaldið verði lagt á raforkuvinnslu. Slíkt gjald myndi þróast í takt með dreifikerfinu og myndi ekki breytast nema í kjölfar verulegum breytingum á kostnaði við raforkudreifingu. Raforkuverð til heimila og fyrirtækja.

Alþýðusambandið getur því að óbreyttu ekki stutt frumvarpið.

F.h. Alþýðusambands Íslands

Ingunn S. Þorsteinsdóttir
Hagdeild ASÍ

Meðfylgjandi sér álit fulltrúa ASÍ og BSRB í 19-mannanefnd.

Sérálit fulltrúa ASÍ og BSRB

Við undirrituð fulltrúar ASÍ og BSRB leggjum hér með fram sérálit vegna niðurstöðu svokallaðrar 19 manna nefndar um raforkuflutning og dreifingu.

Í upphafi skal tekið fram að full ástæða er til þess að gagnrýna stjórnvöld fyrir að hafa ekki tryggt Íslendingum undanþágu frá tilskipun 96/92 EB. Fullljóst er, að landfræðileg lega Íslands útilokar bæði heimili og fyrirtæki frá því að geta tekið þátt í raunverulegum innri markaði með raforku. Með raforkulögunum sem sett voru á síðasta ári og þessu frumvarpi er engu að síður verið að umbreyta öllu raforkukerfi landsmanna til þess eins að uppfylla þessa tilskipun, án þess að möguleiki sé á að gera sér nægjanlega grein fyrir tæknilegum og efnahagslegum afleiðingum þess. Þannig hefur ekki verið hægt að svara einföldum spurningum eins og hvaða áhrif þessar breytingar hafa, bæði vegna uppskiptingar kerfisins, aukinnar jöfnunar á flutningskostnaði, breyttrar áhættudreifingar og aukinna arðsemiskrafna á raforkuverð til heimila og fyrirtækja. Upplýsingar um einstaka rekstrarþætti liggja ekki fyrir né heldur hvert matsverð núverandi fjárfestinga í raforkukerfinu er. Því er að sumu leyti verið að óska eftir óútfylltri ávísun hvað raforkuverð varðar í framtíðinni. Forsendur fyrir því að nefndin hafi getað lokið störfum með viðunandi hætti hafa því ekki verið fyrir hendi þar sem ofangreindar upplýsingar hefur skort. Því er afar mikilvægt að virk endurskoðunarákvæði séu í lögunum þannig að hægt verði að grípa til ráðstafana ef í ljós kemur að kerfisbreytingarnar leiði til hækkaðs raforkuverðs. Stjórnvöld verða að gera sér grein fyrir því að erfitt getur reynst að ganga frá kjarasamningum með óbeina hótun um yfirvofandi tugprósenta hækkun á raforkuverði, sem þegar vegur þungt í framfærslukostnaði landsmanna.

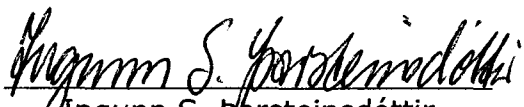
Afstaða ASÍ og BSRB til þessa máls byggist á þeirri grundvallarsýn að vatns- og gufuorka sem nýtist til raforkuframleiðslu sé auðlind sem allir landsmenn eigi rétt á að njóta sameiginlega og með sem jöfnustum hætti. Lög sem snerta nýtingu þessarar auðlindar verða því að taka mið af þessu grundvallarsjónarmiði. Orkan er ein af mikilvægustu forsendum lífskjara hér á landi og ljóst að framtíðaruppbygging í atvinnumálum byggist að miklu leyti á hagkvæmri orku. Í þessu samhengi er nauðsynlegt að gera sér grein fyrir því að raforkukerfi landsmanna er mikilvæg samfélagsleg fjárfesting. Ef við ætlum að taka upp ávöxtunarkröfu markaðsins á allar þessar fjárfestingar, líkt og raforkulögin gera ráð fyrir og þetta frumvarp áréttar varðandi flutnings- og dreifiveiturnar, mun tvennt gerast. Búsetuskilyrði heimila og samkeppnisskilyrði fyrirtækja munu versna alls staðar á landinu með hækkun á raforkuverði. Rekstraröryggi kerfisins verður stefnt í voða, en reynsla erlendis hefur sýnt að skammtímahagsmunir markaðarins um hagnað í árshlutauppgjöri fá sífelld meira vægi. Þetta kemur fram í minni vilja til viðhalds og endurfjárfestinga auk þess sem dregið er verulega úr mannahaldi þannig að mikilvægur mannauður hefur glatast. Áherslur ASÍ og BSRB

grundvallast á að hin nýju raforkulög þjóni hagsmunum almennings, miði að því að öll heimili og fyrirtæki njóti raforkukerfisins í landinu með sem jöfnustum hætti og að með lagasetningu verði afhendingaröryggi og gæði rafmagns tryggð sem og lækkandi verð til almennings í landinu.

Ofangreind heildarsamtök launafólks munu því ekki styðja framkomið frumvarp nema að eftirfarandi atriði verði að finna í frumvarpinu.

1. Við höfnum því að sett verði markaðsleg arðsemiskrafa á samfélagslegar fjárfestingar eins og flutningsfyrirtækið og dreifiveitur eru. Það mun valda hækkun á raforkuverði alls staðar á landinu og jafnframt leiða til röskunar á skilyrðum til búsetu og atvinnusköpunar. Miða skal við að gjaldskrár ásamt öðrum tekjum standi undir rekstri kerfisins, þ.m.t. fjármagnskostnaði og fyrirhuguðum stofnkostnaði samkvæmt langtímaáætlun og má hér vísa til nýframkomins frumvarps um vatnsveitur sveitarfélaga. Arðsemiskrafa fyrirtækja í raforkuiðnaði verður að vera hófleg og taka mið af því að hér er um samfélagslegar fjárfestingar að ræða. Við teljum að eðlileg arðsemiskrafa liggja á bilinu 2-3% (arðsemi af eigin fé). Hlutfall hagnaðar fyrir vaxtagreiðslur og skatta af bókfærðu virði fastafjármuna (sem í frumvarpinu og raforkulögunum er kallað arðsemiskrafa) taki mið af þessari arðsemiskröfu.
2. Flutningsfyrirtækið verði í eigu opinberra aðila, þ.e. ríkis og sveitarfélaga, enda er því ætlað að vera hluti af almennri grunngerð og þjóna almenningi og fyrirtækjum sem þjónustuaðili og er auk þess með einokunaraðstöðu. Því er mikilvægt að tryggja að slíkt félag verði ekki selt einkaaðilum í framtíðinni, né að rekstur þess og arðsemiskröfur verði sett undir markaðlegar forsendur um skammtímahagnað. Tryggja verður að bæði neytendur og orkuframleiðendur hafi opinn aðgang að öllum upplýsingum varðandi flutningsfyrirtækið sjálft og starfsemi þess.
3. Til þess að stuðla að sátt um bæði flutningsjöfnunina og rekstraröryggi flutningskerfisins föllumst við á tillögur um að flutningskerfið nái til 66 kV. Með þessu er jöfnun á flutningskostnaði sem best tryggð.
4. Jöfnun á dreifingarkostnaði raforku til heimilanna verði fjármögnuð með jöfnunargjaldi innan raforkukerfisins.
5. Í lögunum er gert ráð fyrir samstarfsnefnd um framkvæmd laganna. Í nefndinni á sæti m.a. fulltrúi Samtaka atvinnulífsins, en ekki er gert ráð fyrir fulltrúum stærstu samtaka launafólks, hvorki BSRB né ASÍ. Undirrituð telja að fulltrúar launafólks eigi fullt erindi í umrædda nefnd og óska því eftir fá sæti í henni.
6. Samráðsnefndin hafi það verkefni að fylgjast með verðmyndun og verðþróun á raforku á næstu misserum og komi með tillögur að úrbótum reynist forsendur þessa frumvarps rangar með þeim afleiðingum að verð hækki óeðlilega frá því sem nú er.

7. Áhersla er lögð á að þess verði gætt að niðurgreiðslur vegna húshitunar á köldum svæðum landsins verði auknar í samræmis við hækkun á raforkuverði til húshitunar ef t.d. Landsvirkjun, RARIK og Orkubú Vestfjarða ákveða að fella niður afslætti til húshitunar.

Ingunn S. Þorsteinsdóttir
fulltrúi ASÍ

Jens Andrésson
fulltrúi BSRB